

DOI: [10.32702/2307-2105-2019.6.152](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.6.152)

УДК 338.43.636.631.11.

*Н. А. Лісевич,
аспірантка, Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський
ORCID: 0000-0002-1418-3026*

ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА АГРОПРОМИСЛОВИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

*N. Lisevich
postgraduate student, Podilsky State Agrarian and Technical University,
Kamyanets-Podilskyi city*

TRENDS OF INNOVATION AND INVESTMENT DEVELOPMENT OF PRODUCTION OF ANIMAL PRODUCTION BY AGROINDUSTRIAL ENTERPRISES

Основним завданням аналізу обсягів виробництва продукції тваринництва є пошук можливостей нарощування виробництва продукції галузі, поліпшення її асортименту і якості. Це актуально, особливо тепер, коли економічна ситуація в країні не сприяє розвитку тваринництва. Це ускладнює роботу кожного сільськогосподарського підприємства і вимагає розробки цілеспрямованих заходів щодо найповнішого використання потенціалу галузі і підвищення її ролі в економіці господарства.

Дослідження проводилось на основі системного підходу до використання статистичних даних. Матеріалами для даного дослідження слугували праці вітчизняних вчених, статистичні збірники, власні напрацювання. В статті використовувалися такі методи дослідження, як монографічний, порівняльно-аналітичний, спостереження, а також табличний метод подання інформації.

При здійсненні аналізу обсягів виробництва продукції тваринництва необхідно враховувати особливості розвитку галузі тваринництва: виробництво продукції значною мірою залежить від біологічних особливостей тварин; розвиток даної галузі тісно пов'язаний з розвитком рослинництва; тут ширше застосовуються різні форми організації виробництва: від великих тваринницьких комплексів до фермерських господарств та ін. Врахування вищенаведених застережень підвищує якість аналітичної роботи, сприяє ширшому використанню результатів, аналізу в управлінні галуззю.

Забезпечення інноваційного розвитку вітчизняних підприємств є основною передумовою їх виживання, динамічного зростання та виходу на міжнародні ринки у глобальному конкурентному середовищі, про що свідчать світові економічні тренди.

The main objective of the analysis of livestock production is the search for opportunities for increasing the production of the industry, improving its range and quality. This is relevant, especially now, when the economic situation in the country does not contribute to the development of livestock. This complicates the work of each agricultural enterprise and requires the development of targeted measures to maximize the potential of the industry and increase its role in the economy of the economy.

The study was conducted on the basis of a systematic approach to the use of statistical data. Materials for this study were the works of domestic scientists, statistical collections, own developments. The article used such research methods as monographic, comparative-analytical. Observation, as well as the tabular method of presenting information.

When analysing the volume of production of livestock products it is necessary to consider features of development of the livestock industry: production of products largely depends on the biological characteristics of animals; the development of this industry is closely linked to development of plant growing; there is increasingly applied various forms of organization of production from major livestock farms to farms, etc. Given the above reservations improves the quality of analytical work, promoting a wider use of the results of the analysis in management industry.

In our opinion, the negative influence on the functioning of the livestock sector, the reduction of livestock and the reduction of production are: the dominance of natural processes on the milk and milk products market; lack of normative provision of the contractual system, including the integration relations; monopolization of chains of promotion of dairy products from producer to consumer with appropriate influence on price situation; inadequate level of breeding and breeding work and technological support of the industry; lack of support for the integration of production, processing and marketing of dairy products, which increases the disparity of inter-industry prices; the absence of effective state policy in previous years regarding the creation of favorable economic conditions for the development of the industry.

At all stages of the development of the livestock industry, we consider it necessary to adhere to the following directions: organizational - to explain the necessity of creation of cooperatives, associations, unions, communal enterprises, through which to sell industry products to processing enterprises, bypassing intermediaries; technological - to teach: how to keep, feed the livestock and provide production that meets the existing requirements in Ukraine and the European Union; ecological - production of the industry without the use of drugs, feeds, substances that negatively affect the quality of products; economic - to develop conditions for profitable management of small businesses, studying the foundations of entrepreneurial activity, etc .; legal - clarification of the current legislation on animal husbandry, and an explanation of the consequences of Ukraine's accession to the WTO.

At this stage of development of agricultural production, there is an urgent need for the restoration of livestock and the growth of livestock production. For this we consider it necessary: create conditions conducive to the development of business entities of all forms of ownership on the basis of widespread use of funds from the regional and district budgets; to resume the work of farms in agricultural enterprises, and to ensure the increase of cattle population in private households of citizens; to ensure accelerated development of the industry by establishing a basic breeding farm for cattle breeding in the area; to increase the volume of sales of livestock products both at the expense of agricultural enterprises and through the development of small farms in the private sector; create appropriate conditions for the stable distribution of products of the processing and food industry; to introduce biotechnology to accelerate the selection, retrieval of young animals with high genetic potential of productivity and reproduction; to organize directed growth of young animals for replenishment of the main herd; to increase the number of jobs in the village.

Ensuring the innovative development of domestic enterprises is a prerequisite for their survival, dynamic growth and access to international markets in the global competitive environment, as evidenced by global economic trends.

Ключові слова: *потенціал галузі; економіка господарства; аналіз обсягів виробництва продукції тваринництва.*

Keywords. *Industry potential; economy of economy; analysis of livestock production volumes.*

Постановка проблеми. Відповідно до значення глобального індексу інновацій Україна в 2017 році займала 50 місце з 127 країн світу, що є кращим результатом за останні роки (у 2016 р. – 56 місце, у 2015 р. – 64 місце, у 2014 р. – 63 місце) [1]. За даними Державної служби України у 2016 році частка підприємств, які займались інноваційною діяльністю, залишалась дуже незначною – 18,9% (збільшення з попереднім роком становило 1,54%), але загальна сума витрат на інновації зросла на 68,17% та становила 23229,5 млн грн.

Пріоритетним напрямком інноваційних витрат залишається придбання машин, обладнання та програмного забезпечення – 85,36%, частка досліджень та розробок складає 10,58%, придбання інших зовнішніх знань – 0,28%, а інших витрат – 3,78% [2]. Питома вага загального обсягу витрат на фінансування інноваційної діяльності у ВВП становила 0,97% (для порівняння у 2015 р. – 0,69%) Практично єдиним джерелом фінансування інноваційної діяльності в Україні остаються власні кошти, питома вага яких зменшилася у порівнянні з попереднім роком на 2,35% в загальному обсязі всіх джерел і склала 94,86%, частка фінансування за рахунок державного бюджету збільшилася до 0,77% (зростання на 0,37%). Практично нульова вага фінансування інноваційної діяльності за рахунок іноземних інвестицій (у 2015 р. – 0,4%) ще більше зменшилась як в абсолютному, так і відносному визначенні та склала у 2016 році тільки 0,1% (23,4 млн. грн), відповідно, частка інших джерел фінансування становила 4,27% (у 2015 р. – 1,99%) [2]. Таким чином, основними проблемами фінансування інноваційного розвитку підприємств України є: низькі обсяги витрат підприємств на інноваційну діяльність; концентрація витрат підприємств на інновації напрямку придбання машин, обладнання та програмного забезпечення; низька частка витрат підприємств на внутрішні та зовнішні науково - дослідні роботи; нестача власних коштів та брак фінансової підтримки інноваційної діяльності підприємств з боку держави; відсутність довгострокового кредитування інноваційної діяльності підприємств з боку банківського сектора; підвищений ризик будь-яких форм інвестування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значним внеском до розвитку уявлень про аналіз є праці провідних вчених України, Росії та Білорусії. Серед них праці д.е.н., В.К.Радостовця, М.І.Карауш та В.Д.Новодворський, Білобжуного І.А., Білухи Т.М., Завгороднього В.Л., Малига В.А., Смоленюка Л.С., та багато інших. Теоретико-методологічні й економіко-організаційні аспекти щодо якості продукції відображені в роботах провідних вітчизняних і зарубіжних вчених економістів: І. Ансоффа, Л. Водачека, З. Ш. Гейлера, А.В. Гличева, Д. Джуран, Л.В. Дікань, Ю.Б. Іванова, Д.С. Демиденко, В.Е. Ластовецького, Л.А. Матвєєва, В.Ю. Огвоздіна, Г.С. Одінцової, В.В. Окрепілова, В.С. Пономаренка, О.І. Пушкаря, В.М. Соколенко, С.А. Стукова, А. Субето, А. Фейгенбаума, З.Ю. Хамдамова, Д. Харрінгтона, А. Яруговой та ін.

Мета статті. Метою дослідження є визначення практичних аспектів сутності, проблем, тенденцій проведення аналізу обсягів виробництва продукції тваринництва агропромисловими підприємствами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аграрний сектор (сільське господарство, харчова і переробна промисловість) забезпечує продовольчу безпеку області та продовольчу незалежність країни. Частка агропромислового комплексу майже 37 % у загальному обсязі валової доданої вартості області.

Вітчизняні та зарубіжні вчені мають східну думку щодо головних цілей реалізації стратегії переходу на інноваційну модель розвитку національного агропромислового сектору – підвищення рівня конкурентоспроможності виробництва і продукції, нарощування експортного потенціалу та покращення результативних показників діяльності суб'єктів АПВ [3, 7]. Невід'ємною частиною покращення кінцевих результативних показників діяльності господарюючих суб'єктів, що постає стратегічним орієнтиром в сучасних реаліях економічного простору є забезпечення сприятливого рівня фінансової безпеки підприємства [8].

Доповнюючи ці принципів завдання, вважаємо доцільним наголосити на необхідності нарощування обсягу фінансових потоків підприємства, що створює передумови для практичного впровадження інновацій і реалізації інноваційного потенціалу господарюючих суб'єктів та є однією з ключових цілей стратегії інноваційного розвитку. З таких методологічних позицій стратегію інноваційного розвитку виробництва продукції тваринництва підприємства можна визначити як довгостроковий курс розвитку, сукупність дій і заходів, спрямованих на реалізацію інноваційного потенціалу, що забезпечують одержання конкурентних переваг і зростання ринкової вартості бізнесу.

Наявність стратегії інноваційного розвитку виробництва продукції тваринництва та результативного механізму її реалізації з часом постає провідним елементом, який забезпечує зростання рівня конкурентоспроможності і зміцнення позицій суб'єкта господарювання в різних спектрах економічного середовища.

Стратегією розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2020 року визначено стратегічні орієнтири, пріоритетні напрями, і механізм розвитку вітчизняного сільськогосподарського виробництва. Дані ключові параметри є визначальними для обґрунтування стратегії розвитку виробництва продукції тваринництва національного АПВ. Стратегічні імперативи інноваційного розвитку тваринницького комплексу України визначаються в контексті зі Стратегією інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки.

Вибір конкретної стратегії інноваційних перетворень визначається впливом сукупності факторів зовнішнього і внутрішнього середовища, пріоритетними напрямками державної політики економічного зростання, фактичним станом розвитку науково-технічного і кадрового потенціалу в економіці країни. Поряд з цим, стратегії, спрямовані на вирішення соціально-економічних питань на основі використання сучасних досягнень науки і техніки, мають східні притаманні риси, які визначаються набором і структурою функціональних елементів стратегій.

Формування інноваційно-інвестиційної політики вимагає окреслення чіткого горизонту і практичних функціональних сфер її здійснення, що забезпечує чіткість набору конкретних заходів і безперервність процесу їх реалізації.

З таблиці видно, що частка продукції тваринництва у виробництві продукції сільського господарства зменшилась порівняно з 2010 роком на 9,7%.

Таблиця 1.
Частка продукції тваринництва у виробництві продукції сільського господарства, %

Роки	Господарства усіх категорій	Підприємства	Господарства населення
2010	35,7	28,6	42,4
2011	30,1	23,5	37,2
2012	32,7	26,9	38,6
2013	30,1	24,2	37,0
2014	29,3	24,1	35,8
2015	29,7	24,5	36,0
2016	27,3	21,9	34,6
2017	28,0	22,7	34,8
2018	26,0	20,8	33,4

Джерело інформації: https://ukrstat.org/uk/operativ/oper_new.html

Протягом останніх 5 років в Україні спостерігається спадаючий тренд у тваринництві: поголів'я великої рогатої худоби (ВРХ) зменшилося на 19%, а свиней – на 21%.

Поголів'я великої рогатої худоби в Україні станом на 1 січня 2019 року становило 3,531 млн. голів. Це на 4,3 % менше, ніж на аналогічну дату 2018 року. Експерти вже відзначили, що поголів'я худоби стало найнижчим за всю сучасну історію України.

При цьому темпи скорочення в сільськогосподарських підприємствах суттєво менші, ніж в господарствах населення. Серед причин – поширення захворюваності тварин, недовіра контролю на ринку, капіталомісткість виробництва та активні міграційні процеси в сільській місцевості.

В той же час, споживання м'яса на душу населення в Україні відчутно відстає від розвинутих країн. Так, якщо українець в середньому споживає 7,3 кг яловичини і 19 кг свинини на рік, то німець – 14 і 56 кг відповідно.

Стратегічна мета агропромислового комплексу України на найближчі роки — стабілізувати та наростити виробництво продукції тваринництва, зокрема до 2025 року держава може довести поголів'я молочних корів до 2,76 млн голів. За майже 30 років поголів'я корів в Україні скоротилося у 4 рази, свиней – у 2,9 рази, овець і кіз – у понад 6 разів.

Лева частка виробництва продукції тваринництва наразі припадає на господарства населення. Саме тут виробляють 70% від загального обсягу молока, утримують 49% поголів'я свиней і 74% поголів'я овець.

Такий стан галузі зумовлює недостатній рівень виробництва продукції на душу населення, а також надто високу частку м'яса птиці у його загальній структурі.

На нашу думку, проблему повинна вирішити Стратегія розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні на період до 2025 року. Вона передбачає підвищення продуктивності тварин, зокрема середнього надою на корову – близько 6 тис. кг, а в сільськогосподарських підприємствах — до 7-7,5 тис. кг молока. Поголів'я молочних корів за цей термін потрібно довести до 2,76 млн голів.

Досягти цих показників планується за рахунок власного відтворення, закупівлі телиць у населення та імпорту високопродуктивних нетелей.

Таблиця 2.
Поголів'я худоби та птиці (на кінець року; тис. голів)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Господарства усіх категорій									
Велика рогата худоба	4494	4426	4646	4534	3884	3750	3682,3	3530,8	3378,8
у тому числі корови	2631	2582	2554	2509	2263	2167	2108,9	2017,8	1967,6
Свині	7960	7373	7577	792	7351	7079	6669,1	6109,9	5986,5
Вівці та кози	1732	1739	7577	7922	7351	7079	1314,8	1309,3	1269,0
Птиця, млн. голів	203,8	200,8	214,1	230,3	213,3	204,0	201,7	204,8	210,8
Сільськогосподарські підприємства									
Велика рогата худоба	1526	1511	1507	1438	1310	1270	1213,9	1166,6	1138,9
у тому числі корови	589	584	575	565	529	505	484,6	466,6	467,9
Свині	3625	3319	3557	3879	3733	3704	3565,9	3303,6	3374,1
Вівці та кози	299	290	265	248	205	187	187,2	187,0	181,8
Птиця, млн. голів	110,5	105,7	117,9	132,1	122,1	112,0	109,8	112,5	117,9
Господарства населення									
Велика рогата худоба	2968	2915	3139	3096	2574	2480	2468,4	2364,2	2239,9
у тому числі	2042	1998	1979	1944	1734	1662	1624,3	1551,2	1499,7

корови									
Свині	4335	4054	4020	4043	3618	3375	3103,2	2806,3	2612,4
Вівці та кози	1433	1449	1473	1487	1166	1138	1127,6	1122,3	1087,2
Птиця, млн. голів	93,3	95,1	96,2	98,2	91,2	92,0	91,8	92,3	92,8

Джерело інформації: http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2018/sg/ph/ph_u/ph2018_u.html

За 2018 рік індекс обсягу виробництва продукції тваринництва у порівнянні з 2017 роком складає 100,3% по Україні,- в сільгосп підприємствах -102,8%, в господарствах населення - 98,1%, тоді як у 2010 році індекс складав 103,6 % (в сільгосп підприємствах -109,2%, в господарствах населення – 100,4%).

Таблиця 3.
Індекси обсягу виробництва продукції тваринництва по Україні
(у % до відповідного періоду попереднього року)

Роки	Господарства усіх категорій	В т.ч.	
		сільськогосподарські підприємства	Господарства населення
2010	103,6	109,2	100,4
2011	101,3	106,2	98,2
2012	104,3	107,5	102,1
2013	104,6	109,4	101,1
2014	99,7	103,5	96,6
2015	96,3	96,4	96,3
2016	98,0	98,1	97,8
2017	100,1	100,7	99,7
2018	100,3	102,8	98,1

Джерело інформації: http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2014/sg/ivp/ivp_u/ivp_2013_bez.html

Що стосується валового внутрішнього продукту, то його показник по виробництву м'яса (у забійній масі) за 2018 рік збільшився на 1242,2 тис.т порівняно з 2010 роком, тоді як показники по виробництву молока, яєць та вовни суттєво знизились (на 1149,7 тис. т по виробництву молока, на 915,3 млн.шт. по виробництву яєць та на 2293 т по виробництву вовни). Це пов'язано з кризовими явищами в країні, постійним скачкоподібним курсом національної валюти, постійними політичними перипетіями та загальним занепадом показників економічного зростання й продуктивності.

Таблиця 4.
Виробництво основних видів продукції тваринництва по Україні

Роки	М'ясо (у забійній масі), тис.т	М'ясо (у живій вазі), тис.т	Молоко, тис.т	Яйця від птиці, млн.шт	Вовна, т
2010	2059,0	2925,4	11248,5	17052,3	4192
2011	2143,8	3031,8	11086,0	18689,8	3877
2012	2209,6	3120,9	11377,6	19110,5	3724
2013	2389,4	3379,6	11488,2	19614,8	3520
2014	2359,6	3323,5	11132,8	19587,3	2602
2015	2322,6	3270,4	10615,4	16782,9	2270
2016	2323,6	3271,6	10381,5	15100,4	2070
2017	2318,2	3266,9	10280,5	15505,8	2072
2018	3301,2	2112,4	10098,8	16137,0	1899

Джерело: побудовано автором на основі http://ukrstat.org/uk/operativ/oper_new.html

В таблиці 5 наведена динаміка зміни структури валової продукції окремо по галузях рослинництва та тваринництва (в порівнянних цінах 2010 р.) України в період з 2010 року по 2018 рік. Видно, що головна тенденція полягала у зростанні питомої ваги валової продукції рослинництва та зменшенні питомої ваги продукції тваринництва. Зокрема, якщо у 2010 році питома вага галузі рослинництва дорівнювала 63,9%, а тваринництва – відповідно 36,1%, то в 2016 році це співвідношення вже становило 72,1% та 27,9%, а в 2018 році відповідно – 72 % та 28 %.

Таблиця 5.
Валова продукція сільського господарства України за 2010-2018 роки, млн.грн.

Роки	Валова продукція	У тому числі		Питома вага рослинництва у валовій продукції, %	Питома вага тваринництва у валовій продукції, %
		валова продукція рослинництва	валова продукція тваринництва		
2010	194886,5	124554,1	70332,4	63,9	36,1
2011	233696,3	162436,4	71259,9	69,5	30,5

2012	223254,8	149233,4	74021,4	66,8	33,2
2013	252859,1	175895,2	76963,8	69,6	30,4
2014	251427,2	177707,9	73719,3	70,7	29,3
2015	239467,3	168439,0	71028,3	70,3	29,7
2016	254640,5	185052,1	69588,4	72,7	27,3
2017	249157,0	179474,6	69682,4	72,0	28,0
2018	249861,7	179967,9	69893,8	72,0	28,0

Джерело інформації: http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2014/sg/ivp/ivp_u/ivp_2013_bez.html

Для того, щоб зрозуміти основні тенденції зміни складу та структури валової продукції в розрізі галузі, розглянемо цей показник по Україні в цілому та окремо по регіонах за період 2010 – 2018 роки. За цей період (з 2014 р. без урахування тимчасово окупованої території Криму), проаналізуємо, як змінювався обсяг виробництва валової продукції сільського господарства в Україні (таблиця 3). За даними таблиці 5 бачимо, що показник виробництва валової продукції постійно коливається, спочатку мав тенденцію до зниження, тобто зменшувався за рахунок несприятливих природних умов. З 2016 року показник валової продукції зріс до 249861,7 млн. грн.

У 2018 році в порівнянні з 2010 роком показник валової продукції сільського господарства трошки зріс - це відбулося навіть з огляду на те, що в країні дуже складна політична ситуація (також без врахування тимчасово окупованої території Криму). Якщо дослідити галузеве співвідношення рослинництва та тваринництва в складі валової продукції сільського господарства України за період з 2010 року до 2018 року, то можна зробити такі висновки: за весь цей період галузь рослинництва перевищувала галузь тваринництва (навіть цей відсоток у складі валової продукції сільського господарства зростає з кожним роком, з 2010 року по 2018 рік з 63,9% до 72,0%; відсоток галузі тваринництва з кожним роком відповідно зменшувався – з 36,1% до 28%).

Попит на сільськогосподарську продукцію на світовому ринку високий, і Україна має шанси посісти важливе місце на цьому ринку. Для вирішення більшості проблем, а також використання в повному обсязі потенційних можливостей АПК України та максимальної реалізації аграрного потенціалу країни, українське сільське господарство потребує додаткового припливу інвестицій. Без залучення значних коштів вітчизняних і зарубіжних інвесторів нарощувати виробництво сільськогосподарської продукції буде важко. Тому потрібні реформи, які б стимулювали надходження інвестицій в аграрний сектор.

Сільське господарство може вивести Україну з кризи в найближчі роки. Частка агропромислового комплексу у ВВП України наближається до позначки 20 %, що припускає збільшення надходжень до бюджету. Протягом 2013–2018 років, на відміну від промисловості та будівництва, сільське господарство демонструє позитивну динаміку виробництва. Сьогодні лівову частку поставок продукції в Євросоюз становить сільськогосподарська продукція. Наразі є серйозні передумови для суттєвого розширення експорту української сільськогосподарської продукції і значний резерв нарощування присутності на ринках країн Африки, Близького Сходу та Азії, серед яких найбільш перспективними є Японія, Південна Корея, В'єтнам, Пакистан, Бангладеш, Ірак та Китай. Водночас зменшується експорт до країн СНД, включаючи Російську Федерацію, яка все ж таки залишається одним із найбільших ринків збуту нашої продукції. Таким чином, сільське господарство є і залишиться актуальним та пріоритетним видом діяльності.

Розглянуті показники стану сільського господарства свідчать, що дана галузь на відміну від промисловості має позитивну динаміку розвитку. Особливістю сучасного аграрного виробництва України є переважання галузі рослинництва в сільськогосподарських підприємствах, а галузі тваринництва – в господарствах населення. Проведене дослідження надало змогу проаналізувати сучасний стан виробництва валової продукції в Україні, а також дослідити галузеву структуру аграрного сектору України. Стосовно питомої ваги послуг, які здійснювали сільськогосподарські підприємства, то вона також зменшилася на 2,7 %. Загалом середній щорічний приріст питомої ваги рослинництва становив 0,56% і на цю ж величину відбувалося зменшення питомої ваги галузі тваринництва.

Можна спостерігати, що починаючи приблизно з 2013 року відбулася відносна стабілізація структури з точки зору галузей рослинництва та тваринництва, але вона не може розглядатись як стратегічно оптимальна. Переважна більшість європейських країн, а також США, мають співвідношення даних галузей сільського господарства на рівні приблизно 50 : 50. Окремі країни світу, такі як Аргентина, Данія мають більшу питому вагу галузі тваринництва (90:10). Виходячи з цього, дану структуру виробництва в сільському господарстві нашої держави слід розглядати як таку, яка склалася під дією об'єктивних факторів і повинна бути в тій чи іншій мірі трансформована в більш оптимальну.

Динаміка обсягу реалізації вказує на тенденції в розвитку підприємства. Збільшення обсягів реалізації можливе при розширеному відтворенні і свідчить про позитивні зміни в економічному стані виробника.

Сільськогосподарські підприємства, як правило, виробляють кілька видів товарної продукції, і зменшення обсягу виробництва одного з них може бути компенсоване збільшенням обсягу виробництва іншого. Аналіз динаміки обсягів та виконання плану (договірних зобов'язань) реалізації окремих видів продукції дозволяє зробити висновок про зміни у виробничому напрямі господарства, його реакцію на зміну ринкової кон'юнктури.

Важливим показником, що характеризує виконання плану виробництва продукції є дотримання асортименту її виробництва.

При аналізі виконання плану виробництва продукції особливу увагу звертають на дотримання бажаних параметрів якості продукції. Для молока - це відповідний вміст жиру, сортова структура, кислотність; для молодняку тварин і поголів'я на відгодівлі - вгодованість, вагові кондиції тварин тощо. Аналізом встановлюють, наскільки в підприємстві дотримуються заходів, які забезпечують виробництво високоякісної продукції. До них належать: поліпшення породно-племенних характеристик тварин; забезпечення їх високоякісними, збалансованими за поживністю кормами; зміцнення матеріально-технічної бази галузі - добір відповідних фізіологічним вимогам тварин проєктів приміщень, обладнання їх необхідним технічним устаткуванням; дотримання належних санітарно-гігієнічних умов на фермах; впровадження прогресивних систем матеріального стимулювання, які б зацікавлювали працівників у підвищенні якості продукції.

Висновки та перспективи подальших досліджень. За нашими дослідженнями бачимо, що внаслідок об'єктивних та суб'єктивних причин галузь тваринництва в останні роки в господарствах суспільного сектора зазнає істотних негативних змін, що викликають негативну реакцію в забезпеченні населення різноманітними молокопродуктами, звантаженні молокопереробних підприємств сировиною, формуванні м'ясного потенціалу, зменшення надходження коштів від реалізації продукції, збільшення безробіття сільського населення. Рівень виробництва тваринницької продукції на сьогоднішній час не забезпечує потреб населення згідно науково - обґрунтованих норм.

Проблемні аспекти досягнення стратегічних цілей інноваційно-інвестиційного розвитку вітчизняних підприємств галузі тваринництва в сучасних умовах в значній мірі сконцентровані в сфері фінансового забезпечення системи інноваційних перетворень. Традиційно обмежені фінансові можливості Державного бюджету України та позабюджетних фондів створюють передумови зміщення акцентів на рівень окремих суб'єктів господарювання та пошук ефективних механізмів фінансування інноваційних розробок і впроваджень на мікрорівні. За таких умов зростає роль інновацій фінансового походження, імперативами яких є пошук джерел фінансування інновацій та їх раціональне використання.

Література.

1. Гаджевич О.І. Основи економічного аналізу і діагностики фінансово-господарської діяльності підприємства: навчальний посібник /О.Гаджевич- К.: Кондор,2004 - 180с.
2. Голов С. Ф. Управлінський облік: підруч. /С.Ф. Голов - К.: Лібра,2006. -704 с.
3. Економічний аналіз: навч. посіб. / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – Ж.: ПП "Рута", 2003. - 680 с.
4. Економічний аналіз: навч. посіб. / М.Болух, В., З.Бурчевський, М. Горбатов та ін.; за ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. -К.: КНЕУ, 2003.- 556 с.
5. Єськов П.О. Українська асоціація якості - запорука якості в Україні. // Факти, 25.10.2009р. - с.3-4.
6. Загородній А. Г. Бухгалтерський облік: Основи теорії та практики: підруч. / Загородній А. Г., Партин Г. О., Пилипенко Л. М. - К.: Знання, 2007. - 550 с.
7. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник. / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк. - Л.: Вид-во Нац. ун-ту "Львівська політехніка", 2005.-714 с.
8. Коробов М.Я. Фінансовоекономічний аналіз діяльності підприємств: навч. посіб. - К.: Т-во "Знання", КОО, 2000. - 378 с.

References.

1. Gadzhevich, O.I. (2004), *Osnovy ekonomichnoho analizu i diahnostryky finansovo-hospodars'koi diial'nosti pidpriemstva* [Fundamentals of economic analysis and diagnostics of financial and economic activity of the enterprise], Condor, Kyiv, Ukraine.
2. Heads, S.F. (2006), *Upravlins'kyj oblik* [Management accounting], Libra, Kyiv, Ukraine.
3. Butynets, F. F. (2003), *Ekonomichnyj analiz* [Economic analysis], PP "Ruta", Zhytomyr, Ukraine.
4. Bolyukh, M. Burchevsky, V. and Gorbatok, M. (2003), *Ekonomichnyj analiz* [Economic analysis], KNEU, Kyiv, Ukraine.
5. Yeskov, P.O. (2009), "The Ukrainian Association of Quality is a guarantee of quality in Ukraine", *Facts*, vol.25.10, pp.3-4.
6. Zagorodniy, A. G. Partin, G. O. and Pylypenko, L. M. (2007), *Bukhhalters'kyj oblik: Osnovy teorii ta praktyky* [Accounting: Fundamentals of Theory and Practice], Knowledge, Kyiv, Ukraine.
7. Zagorodniy, A.G. and Voznyuk, G. L. (2005), *Finansovo-ekonomichnyj slovnyk* [Financial and Economic Dictionary], University Lviv Polytechnic, L'viv, Ukraine.
8. Korobov, M.Ya. (2000), *Finansovo ekonomichnyj analiz diial'nosti pidpriemstv* [Financial and economic analysis of enterprises], T-"Knowledge", KOO, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 07.06.2019 р.